

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Jose Gastelu-Urrutia Arabio-Urrutia

*Abadiño,
Bizkaia
(1922-2015)*

Aurkibidea

Biografia

1922. urtean sortu zen Gaztelu auzoko Aristiganen bederatzi seme-alabadun familia batean. Gurasoak ere auzo horretako zituen. Abadiñoko eskolara ahal zenean joaten ei ziren, baserrian behar asko izaten zuten-eta. Gerra aurretik, 13 urte zituenerako, morroi joan zen Berrizera eta bertako bi familiatan egon zen 16 urtera arte. Hainbat gairi buruzko informazioa eman zigun elkarrizketan bere emazteagaz batera: Gazteluko antzinako bizimodua, erreka arrantza, perretxikoak, Gerra Zibila, basoko beharrak, auzolana, ermandada... Trañara ezkondu zen bertako [Deogracias Sarrionandia-Ibarragaz](#). Elkarrizketa garaian, eurak ziren Abadiñon jaioetako eta elkarrekin ezkonduetako andra-gizonak zaharrenak; izan ere, 66 urtez ezkondu egotea ez du edonork lortzen.

Zintak

ABD-011

- **Proiektua:** Abadiñoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2012-11-12
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxazarra, Ainhoa

ABD-012

- **Proiektua:** Abadiñoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2012-11-12
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

ABD-013

- **Proiektua:** Abadiñoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea

- **Data:** 2012-11-12
- **Iraupena:** 47 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Lotuta dantza egitea debekatuta

- **Erref:** ABD-011/002
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:05:44. **Bukatu:** 00:08:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Dana zen bekatua lehen. Abadiñon sasoi batean lotuta dantza egitea ere debekatuta egon zen. Falangista batek eman zuen debekua. Gazteluko jaietan dantza egitearrean mutilei 15 pezetako isuna jarri zieten eta neskei hamar pezetakoa.

2. Etxean behar handia eta eskolara gutxi

- **Erref:** ABD-011/004
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:11:05. **Bukatu:** 00:13:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Umetan behiekin behar egin behar izaten zuten, itaurrean, eta basoan behorregana joan. Eskolara Abadiñora joan zen Jose, eliz ondora. Hala ere, gutxi joan zen, etxean behar handia zegoen eta. Orain udaletxea dana zen euren eskola.

3. Eskola erdalduna Abadiñon

- **Erref:** ABD-011/005
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:13:03. **Bukatu:** 00:15:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Primo de Riveraren sasoiak ibili ziren eurak eskolan, Toledoko maisu batekin. PNV-ko batek eskola bat eduki zuen eta maisu honek salatu egin zuen eta itxiarazi. Erdaraz egiten zuten eskolan. Modua zuenak Maristetara joaten zen; besteak, beharrera.

4. Auzoetako eskoletan neska eta mutilak elkarrekin

- **Erref:** ABD-011/006
- **Iraupena:** 0:04:38. **Hasi:** 00:15:19. **Bukatu:** 00:19:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Lehen denak Abadiñora joaten ziren eskolara, baina gero Trañan eta Mendiolan egin zituzten eskolak. Trañan neskak eta mutilak elkarrekin ibili ziren; Abadiñon, ostera, banatuta. Trañan Axpeko maistra eduki zuten, gogorra, esku bizkorrekoa.

5. Gerraostean euskara galarazi zuten

- **Erref:** ABD-011/007
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:19:57. **Bukatu:** 00:21:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Trañako maistra guztiak euskaldunak izan ziren. Gerraostean galarazi zuten euskara. Galdakaoko alkate batek kanposantuko euskarazko berbak ere kenarazi zituen gerraostean.

6. Matiena toponimoa taberna baten izenetik ei dator

- **Erref:** ABD-011/009
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:24:05. **Bukatu:** 00:26:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Matiena ez ei da existitzen, Traña da. Abadiñon bertan ere badaude Traña diren parteak. Andre batek Trañan ei zeukan taberna. Hark Maite zuen izena eta jendeak Maitenera zihoala esaten zuenez, Matiena geratu zen inguruko izen lez.

7. Nesken jolasak

- **Erref:** ABD-011/011
- **Iraupena:** 0:03:39. **Hasi:** 00:28:56. **Bukatu:** 00:32:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Neskek soka egiten zuten eta etxeko andreetara jolasten zuten. Ez zitzaion asko gustatzen soka salto egitea, baina maistrak derrigortu egiten zuen. Kautxuzko panpin bat ere eduki zuen Deograciasek. Nagusiagotan josten jolastea gustatzen zitzaion.

8. Mutilek esku-pilotan eta "txirinkillan"

- **Erref:** ABD-011/016
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:42:49. **Bukatu:** 00:45:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Mutilek esku-pilotan jolasten zuten, ortozik oinetakoak ez apurtzeko. Piloak eurek egiten zituzten, gomarekin eta artilearekin. "Txirinkillan" ere jolasten zuten mutilek. "Txirinkilla" palu bat da eta hura ahalik eta urrinen botatzen zetzan jolasa.

9. Garizuman txakolina eta intxaurrak

- **Erref:** ABD-011/017
- **Iraupena:** 0:00:41. **Hasi:** 00:45:10. **Bukatu:** 00:45:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna

Laburpena:

Garizuman mezara joaten ziren arratsaldero eta gero txakolina eta intxaurrak-edo hartzen zituzten. Abestu ere egiten zuten.

10. Borroka latzak Eibar inguruan eta Saibin

- **Erref:** ABD-011/021
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:47:58. **Bukatu:** 00:49:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Tiro-hotsa entzuten zen gerra sasoian. Borrokak zazpi-hilabete edo iraun zituen Eibarren eta Saibitik pasatzea ere asko kostatu zitzaien. Behin Intxorta hartu zutenean denak pasatu ziren ilaran.

11. Gerra sasoian, jende asko joan zen Santander aldera

- **Erref:** ABD-011/022
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:49:53. **Bukatu:** 00:52:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Eurek ez zuten etxetik irten behar izan, baina asko Santander aldera joan ziren ganaduekin. Milizianoek etxeak hartzen zituzten eta baita ganaduak ere. Frontea Eibarren egon zen artean, Berrizko baserri-etxe batean egon ziren. Nazionalak sartu zirenean jende asko sartu zuten kartzelara.

12. Hamahiru urterekin morroi Berrizera

- **Erref:** ABD-011/024
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:54:56. **Bukatu:** 00:56:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Jose hamahiru urterekin morroi ("krixau") joan zen eta hamasei urtera arte etxe bitan egon zen, Berrizen. Hogeita bost ogerleko ematen zizkioten urtean eta trajetxo bat.

13. Pinua sartu zenean hasi ziren basoko beharrak

- **Erref:** ABD-011/025
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:56:12. **Bukatu:** 00:57:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Lehen ez zegoen beharrik basoan, pinua sartu zen arte. Orduan GMC-ak sartu zituzten eta basoan beharrean zeuden idiak ere akabatzen zituzten kamio horiek. Hasieran kamioak kargatzeko bultzaka egiten zuten, eskabadorak etorri ziren arte. Orain leku guztietan sartu dira makinak.

14. Lur onak inguruan

- **Erref:** ABD-011/027
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:58:34. **Bukatu:** 00:59:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Inguruan lur ona egon izan da. Artoa eta baba ereiten zuten eta ganaduentzako erremolatxa, naboak, frantsesa eta sekula-belarra. Gainera, Gaztelun gari onak eduki izan dituzte. Garia ogirako ereiten zuten, labesua egiteko. Zortzi egunerako egiten zuten labesua.

15. Errotak itxita gerraostean

- **Erref:** ABD-011/028
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:59:42. **Bukatu:** 01:02:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Francoren sasoian, falangistek errotak zabalik izan zituzten eta besteek itxita. Horregatik, jendeak Arratia aldera-eta joan behar izaten zuen astoekin. Gero, garia, patata eta artoa ere entregatu behar izaten zituzten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-14

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com